

Open Government Data: A Tool to Fight Corruption

ข้อมูลเปิดภาครัฐ: เครื่องมือสู้คอร์รัปชัน

Nattapat Neukul¹

ณัฐภัทร เนียวกุล

Faculty of Economics, Chulalongkorn University

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

nattapat.neukul@gmail.com

Abstract

This article aimed to study Open Government Data for anti-corruption in Thailand by using 25 datasets of anti-corruption practices regarding Transparency International and Open Data Charter that prescribed the framework for studying information disclosure status, information, detail of information, type of information disclosure, and studying and comparing to Open Government Data in the country, as well as discussing with the persons who use Open Government Data to conclude the problem, obstacle, and suggestion in order to improve the quality of Open Government Data in Thailand for the improvement of anti-corruption practice as the international standard.

The study finds that there are three main problems in Open Government Data in Thailand as follows 1) the problem of outdated Information Act and conflict with the principle of information disclosure, 2) the problem of public executives and public officers that need to understand the importance of Open Data. 3) problem of quality and incomplete of Open Government Data which need a law amendment, a better understanding of Open Data for state officers, an improvement of information disclosure. Thus, the data is the tool for enhancing transparency and promoting people's participation in monitoring and examining the work of the public sector to improve efficiency.

Keywords: Open Government Data, Corruption, Transparency, Participation

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย โดยใช้ 25 ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันตามทฤษฎีการความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ทำการศึกษาร่วมกับคณะทำงาน Open Data Charter² กำหนดเป็นกรอบในการศึกษาสถานะการเปิดเผยข้อมูล ช่องทางการเข้าถึงข้อมูล รายละเอียดข้อมูลและรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูล ศึกษาเปรียบเทียบกับสถานะการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในประเทศ และแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ผู้จัดการโครงการข้อมูลเปิดเผยเพื่อความโปร่งใส บริษัท แฮนด์ วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด

² Open Data Charter เป็นความร่วมมือของรัฐบาลและองค์กร 150 ประเทศทั่วโลก ทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนประเด็นการเปิดเผยข้อมูล (Open data) ให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ได้รับบทความ 30 พฤศจิกายน 2565 แก้ไขปรับปรุง 15 พฤษภาคม 2566 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 มิถุนายน 2566

เพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน เพื่อสรุปปัญหาอุปสรรคและนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทยให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในประเทศไทยยังพบปัญหาหลักอยู่ 3 มิติ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่มีความล้าสมัย ขัดกับหลักการการเปิดเผยข้อมูล 2) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและระดับปฏิบัติและ 3) ปัญหาด้านคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูลเปิดเผยภาครัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพราะข้อมูลจะเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมความโปร่งใส และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ข้อมูลเปิดเผยภาครัฐ คอร์รัปชัน ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม

1. บทนำ (Introduction)

ปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญเพราะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนา ในแต่ละปีมีมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการคอร์รัปชันมากถึง 3.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (Johnson, 2018) องค์การระหว่างประเทศหลายองค์การเข้ามามีบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันผ่านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจต่าง ๆ เช่น เป้าหมายที่ 16 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) ของ UNDP ที่มุ่งลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ การกำหนดเป้าหมายของกลุ่มประเทศ G20 ในการต่อสู้กับปัญหาสินบนและการคอร์รัปชันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้น

ในประเทศไทย ปัญหาการคอร์รัปชันจัดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นกัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีสถิติเรื่องร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มากกว่า 6,000 เรื่อง วงเงินงบประมาณความเสียหายจากข้อร้องเรียนมีมูลค่ากว่า 90,716 ล้านบาท และจากการประเมินในระดับสากลพบว่าคะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ในช่วงตั้งแต่ 35-38 คะแนน จาก 100 คะแนน สะท้อนภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย และสะท้อนความไม่เปลี่ยนแปลงในระดับการคอร์รัปชันในช่วงเวลาดังกล่าว (ธานี ชัยวัฒน์, 2562) (ดูตารางที่ 1) และเมื่อวิเคราะห์จากผลคะแนนพบว่า ส่วนหนึ่งคือปัญหาการเข้าถึงข้อมูลและการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

Table 1 Thailand's Corruption Perception Index Scores 2013 – 2021
คะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปี พ.ศ. 2564

ปี (พ.ศ.)	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
คะแนน	35	38	38	35	37	36	36	36	35
อันดับโลก	102	85	76	101	96	99	101	104	110

ที่มา: องค์การความโปร่งใสนานาชาติ

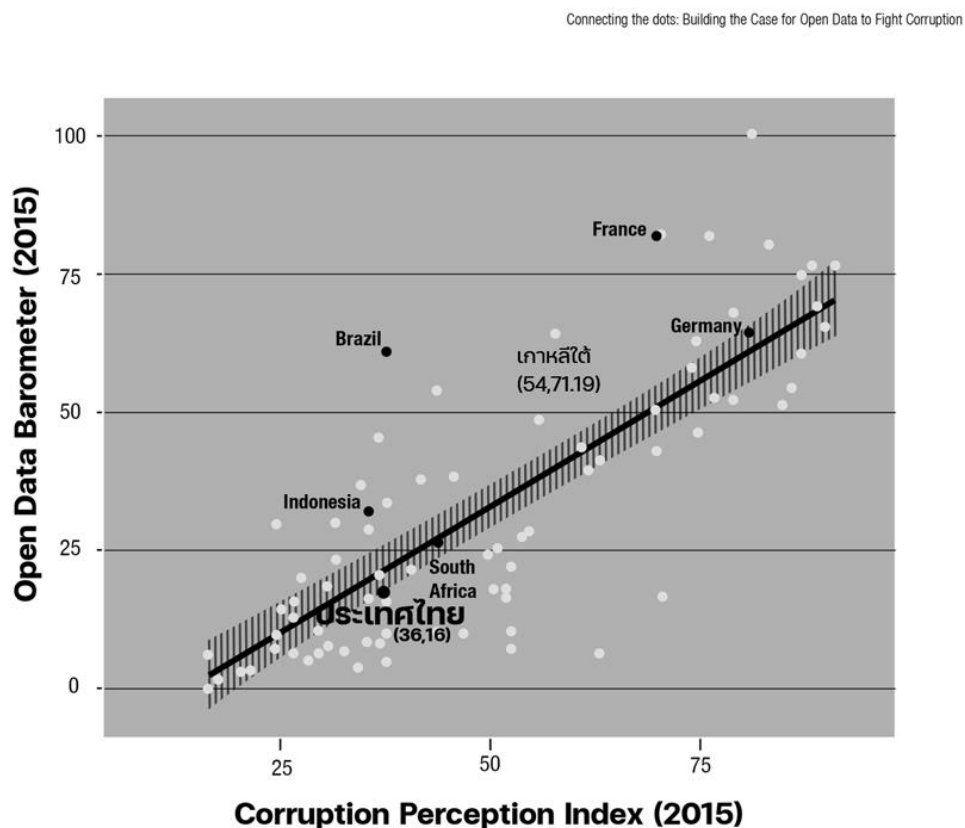
แม้ว่าจะมีความพยายามของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างจริงจังในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ผ่านการออกกฎหมายที่สำคัญและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การตั้งหน่วยงานขึ้นตามรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริต การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศในประเด็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2561 มีการออกมาตรการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันจากรัฐบาลผ่านมติคณะรัฐมนตรี มติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ข้อเสนอของ

นายกรัฐมนตรีไม่น้อยกว่า 195 โครงการ แต่ก็ยังไม่บรรเทาปัญหาคอร์รัปชันที่มีความซับซ้อน มีหลายรูปแบบ-ลักษณะ และเชื่อมโยงกับหลายภาคส่วนในสังคม สะท้อนให้เห็นว่าวิธีการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นแนวความคิดมองจากด้านบน (Top-down) เพื่อแก้ไขปัญหาแบบทั้งระบบ (ต่อภัสสร ยมนามและคณะ, 2563) แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

องค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในอีกด้านหนึ่ง “ผ่านการส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และเปิดโปงปัญหาคอร์รัปชัน โดยมีรัฐบาลที่ “เปิด” ให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงกระบวนการทางนโยบายเพื่อลดปัญหาการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และมีเครื่องมือในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ” ด้วย นโยบายภาครัฐเปิดเผย (Open Government) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือการมี ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data)

ในด้านหนึ่งข้อมูลเปิดภาครัฐยังมีความสัมพันธ์กับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน จากงานศึกษา Connecting the dots: Building the case for open data to fight corruption. ขององค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ว่าประเทศที่มีคะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันสูงมักจะมีคะแนนด้านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐสูงเช่นกัน เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี และประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น (Transparency International, 2016) (ดูแผนภาพที่ 1)

Figure 1 Corruption Perception Index Score and Open data Barometer Score 2015
คะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันและคะแนนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ปี พ.ศ. 2558

แหล่งที่มาของภาพ: Connecting the dots: Building the case for open data to fight corruption โดย Vrushi, J., and Hodess, R., 2016 (https://images.transparencycdn.org/images/2017_OpenDataConnectingDots_EN.pdf)

2. วัตถุประสงค์ (Objective)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในต่างประเทศว่า ประกอบด้วยข้อมูลชุดใดที่จะสามารถส่งเสริมความโปร่งใสและยับยั้งปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นได้ โดยการนำเสนอเนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) กับการสร้างความโปร่งใส 2) ข้อมูลเปิดภาครัฐกับการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย 3) ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะการพัฒนาชุดข้อมูลเปิดเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการ (Methodology)

- 3.1. ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเปิดภาครัฐต่อการสร้างความโปร่งใส การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันด้วยชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในต่างประเทศ
- 3.2. ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทยผ่านช่องทางออนไลน์ และตัวอย่างการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันของภาคีเครือข่าย
- 3.3. เก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลเปิดภาครัฐผ่านระบบออนไลน์ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย แลกเปลี่ยนความเห็นต่อการพัฒนาข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน ภาคประชาชน เพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาชุดข้อมูลเปิดภาครัฐต่อการสร้างความโปร่งใสของประเทศไทย

4. ผลการศึกษา (Results)

ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) กับการสร้างความโปร่งใส

4.1. คอร์รัปชันและสาเหตุของการคอร์รัปชัน

ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” มีความหมายที่แตกต่างออกไปตามบริบทสังคม วัฒนธรรมและแนวคิดของแต่ละสังคม โดยองค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้ให้ความหมายของคำว่า คอร์รัปชัน คือ “การใช้อำนาจที่ได้มาโดยหน้าที่ในการหาประโยชน์ส่วนตัว” (the abuse of entrusted power for private gain) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อ “การไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชาติไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่งคั่งส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้น ๆ ” (ผาสุก และ สังคีต, 2537)

โดยสาเหตุหนึ่งของการเกิดคอร์รัปชันสามารถอธิบายผ่านสมการคอร์รัปชัน คือ $C = M + D - A$ โดยที่ C คือ Corruption (คอร์รัปชัน) M คือ Monopoly (การผูกขาด) D คือ Discretion (ดุลยพินิจ) และ A คือ Accountability (กลไกความรับผิดชอบ) (Robert Klitgaard, 1998.) สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อใดที่เกิดการผูกขาดและมีการใช้ดุลยพินิจสูง ไม่ว่าจะเป็นเกิดขึ้นในภาครัฐหรือภาคเอกชนย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นทางแก้ไขคือการเพิ่มกลไกความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดความโปร่งใสให้มากที่สุด สาเหตุของการเกิดคอร์รัปชันยังสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ว่า “คอร์รัปชันเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวการ (Principal) ในฐานะประชาชน อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน (Agent) ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยประชาชนได้ทำการมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจแทนประชาชนในการดำเนินการใด ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดคืนกลับให้ประชาชน แต่เมื่อความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายอยู่ในภาวะที่ข้อมูลข่าวสารไม่สมมาตร (Asymmetric Information) ความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสารนี้เอื้อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถซ่อนหรือการกระทำบางอย่าง โดยที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล

เหล่านั้นได้อย่างสมบูรณ์ (Jensen and Meckling, 1976) ทั้งสองแนวคิดสะท้อนให้เห็นว่า **การเพิ่มกลไกความรับผิดชอบทางสังคม** เพิ่มกลไกความรับผิดชอบ ด้วยการเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งในแง่ของการแก้ไขปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นระหว่างตัวการ (ประชาชน) และตัวแทน (เจ้าหน้าที่ของรัฐ) อันเป็นสาเหตุของปัญหาคอร์รัปชัน ข้อมูลยังมีส่วนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองผ่านการสะท้อนความคิดเห็น ความต้องการต่อการดำเนินการของภาครัฐ ในขณะเดียวกันก็สามารถมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ในอีกทางหนึ่ง

4.2. ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data)

ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) เป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย ภาครัฐเปิดเผย (Open Government) ที่ส่งเสริมความโปร่งใส (Transparency) ด้วยการมีช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร (Access to Information) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) ด้วยการมีพื้นที่ (Civic Space) ในการรับฟังความคิดเห็นและเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน (Civic Participation) ในทุกขั้นตอน รวมทั้งเพิ่มความรับผิดชอบ (Accountability) ผ่านการมีกฎหมายและกลไกที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน เช่น กฎหมายรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีกระบวนการตรวจสอบที่โปร่งใส การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เป็นต้น

ข้อมูลเปิดภาครัฐ มีหลักเกณฑ์สำคัญของการเปิดเผยข้อมูล ประกอบด้วย 1) โปร่งใสเป็นค่าตั้งต้น (Open by Default) 2) เปิดเผยข้อมูลอย่างทันทีทันใดที่มีความครอบคลุมครบถ้วนโดยไม่ผ่านการแก้ไข 3) ข้อมูลต้องเข้าถึงได้ง่ายและสามารถใช้งานได้ (Accessible and Usable) ข้อมูลที่เปิดเผยต้องอยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้ มีการระบุรายละเอียดข้อมูลอย่างชัดเจน และปราศจากค่าใช้จ่ายในการใช้ข้อมูล 4) ข้อมูลที่เปิดเผยต้องมีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถทำงานร่วมกับข้อมูลชุดอื่นได้ 5) ข้อมูลทำหน้าที่ส่งเสริมธรรมาภิบาลและสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมือง 6) ข้อมูลเปิดก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและนวัตกรรม

4.3. การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

ข้อมูลเปิดภาครัฐมีส่วนช่วยในการป้องกัน ตรวจสอบ สืบสวน ดำเนินคดีและลดปัญหาคอร์รัปชันได้ เพราะการมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น การตัดสินใจกำหนดนโยบาย การใช้จ่ายภาครัฐ ข้อมูลการดำเนินโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทำให้เห็นการดำเนินงานต่าง ๆ การไหลเวียนของงบประมาณ การตัดสินใจของผู้มีอำนาจทางการเมือง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณ

ข้อมูลยังมีส่วนช่วยทำให้การทำงานของภาคีเครือข่ายการทำงานในการต่อต้านคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนขับเคลื่อนไปได้ผ่านวงจรของการต่อต้านคอร์รัปชัน (Anti-Corruption Cycle) เพราะข้อมูลที่ถูกเปิดเผย จะทำให้เกิดการทำความเข้าใจรูปแบบและพฤติกรรมอันนำไปสู่การคอร์รัปชันที่เคยเกิดขึ้นในอดีต มากำหนดเป็นวิธีการป้องกันการเกิดคอร์รัปชัน (Prevention) ของหน่วยงานผู้กำหนดนโยบายหรือดำเนินงาน ทำให้การกำกับดูแลและการตรวจจับการคอร์รัปชัน (Detection) ของหน่วยงานตรวจสอบและการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการปราบปรามการทุจริต เช่น สื่อมวลชนมีข้อมูลทำให้มีแนวทางในการสืบสวนการคอร์รัปชัน (Investigation) ได้อย่างชัดเจนและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) ของหน่วยงานที่มีอำนาจในการปราบปรามการคอร์รัปชันทำได้มีประสิทธิภาพ

การศึกษาของ **คณะทำงานองค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)** **ทำการศึกษาร่วมกับคณะทำงาน Open Data Charter** ได้มีการกำหนดรายละเอียดชุดข้อมูล และองค์ประกอบของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน (Open Up Guide: Using Open Data to Combat Corruption) แบ่งเป็น 4 หมวดหมู่ ดังนี้

Table 2 Anti-Corruption Dataset
ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน

หมวดหมู่	ความเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน	ตัวอย่างชุดข้อมูล	ประโยชน์ในวงจรของการต่อต้านคอร์รัปชัน
1. บุคคลหรือองค์กร	บุคคลธรรมดาหรือองค์กร (ในฐานะนิติบุคคล) สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดและลักษณะของแต่ละบุคคลหรือองค์กร และสามารถแสดงความเชื่อมโยงที่มีอยู่ระหว่างกันได้	1. ข้อมูลผู้วิ่งเต้น (Lobby Registers)	ป้องกันและตรวจจับ
		2. ข้อมูลนิติบุคคล (Company Registers)	ตรวจจับและสืบสวน
		3. ข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (Politically Exposed Persons : PEPs)	ป้องกันและตรวจจับ
		4. ข้อมูลผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficial Ownership)	ตรวจจับและสืบสวน
		5. ข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ (Government contractors)	ป้องกัน ตรวจจับและสืบสวน
		6. ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานต่าง ๆ (Public Officials Directories)	ป้องกันและตรวจจับ
		7. ข้อมูลผู้บริหารและคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐ (Council / advisory board members)	ป้องกันและตรวจจับ
		8. ข้อมูลมูลนิธิ (Charity registers) หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในประเด็นใดเป็นการเฉพาะที่จดทะเบียนตามกฎหมาย (Interests registers)	ตรวจจับและสืบสวน
2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของสาธารณะ	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐหรือของสาธารณะที่อาจปรากฏอยู่ในกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงให้เห็นถึงสถานะหรือรายละเอียดการทำธุรกรรมรายรายการ	9. ข้อมูลงบประมาณภาครัฐ (Government Budgeting)	ตรวจจับและสืบสวน
		10. ข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Government Spending)	ตรวจจับและสืบสวน
		11. ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement) ครอบคลุมรายละเอียดโครงการและสัญญา	ตรวจจับและสืบสวน
		12. ข้อมูลการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership)	ตรวจจับและสืบสวน

หมวดหมู่	ความเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน	ตัวอย่างชุดข้อมูล	ประโยชน์ในวงจรของการต่อต้านคอร์รัปชัน
		13. ข้อมูลทางการเงินของพรรคการเมือง (Political Financing)	ป้องกัน ตรวจสอบและสืบสวน
		14. ข้อมูลการออกใบอนุญาตต่าง ๆ (Licenses and permits)	ตรวจสอบและสืบสวน
		15. ข้อมูลทุนการศึกษา (Grants and scholarships)	ตรวจสอบและสืบสวน
		16. ข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบ (Auditing datasets)	ตรวจสอบ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		17. ข้อมูลการบริจาคจากต่างประเทศ ในรูปแบบของเงิน เทคโนโลยี หรือการช่วยเหลือ (International aid)	ตรวจสอบและสืบสวน
3. กฎหมายและกฎระเบียบ	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับช่องทางที่อาจก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน หรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ควรแสดงถึงการปฏิบัติใด ๆ ที่มีการใช้อำนาจตามกฎหมายอันจะนำไปสู่การคอร์รัปชันได้	18. ข้อมูลการลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภา (Voting Records)	ตรวจสอบ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		19. ข้อมูลการประชุมของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ (Meeting records)	ตรวจสอบและสืบสวน
		20. ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ (Records of Changes in Regulations)	ตรวจสอบและสืบสวน
		21. ข้อมูลคำพิพากษาศาล (Court records)	ตรวจสอบ สืบสวนและบังคับใช้กฎหมาย
		22. ข้อมูลนโยบายหาเสียง (Campaign promises)	ป้องกันและตรวจสอบ
4. การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	ข้อมูลที่แสดงถึงการใช้ทรัพยากรสาธารณะซึ่งอาจได้มาจากกระบวนการคอร์รัปชัน ข้อมูลในส่วนนี้ต้องแสดงให้เห็นถึงข้อมูลทรัพย์สินรวมถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินต่าง ๆ ของบุคคลหรือองค์กรที่อาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการคอร์รัปชัน	23. ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน (Assets declarations)	ตรวจสอบและสืบสวน
		24. ข้อมูลการครอบครองที่ดิน (Land Registers)	ตรวจสอบและสืบสวน
		25. ข้อมูลการชำระภาษีและด้านศุลกากร (Tax databases– Customs data)	ตรวจสอบและสืบสวน

ที่มา: Open Up Guide: Using Open Data to Combat Corruption (2016)

จากการศึกษาของคณะทำงานฯ ยังพบว่ายังมีอุปสรรคและความท้าทายจากการเปิดเผย 25 ชุดข้อมูลดังกล่าวในหลายประเทศแสดงผ่านผลคะแนนจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูล Open Data Barometer ซึ่งครอบคลุม 5 ชุดข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลนิติบุคคล (Company Registers) ข้อมูลการใช้จ่ายภาครัฐ (Government Spending) ข้อมูลการครอบครองที่ดิน (Land Registers) ข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement) ครอบคลุมรายละเอียดโครงการและสัญญา (Contract) และข้อมูลงบประมาณภาครัฐ (Government Budgeting) พบว่าใน 92 ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับ 5 ชุดข้อมูลเปิดเผยดังกล่าวถูกเปิดเผยตามมาตรฐานน้อยกว่าร้อยละ 10

4.4. ข้อมูลเปิดภาครัฐกับการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในประเทศไทย ดำเนินการร่วมกับกฎหมายหลายฉบับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่รับรองให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐ โดยกำหนดให้ภาครัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะที่อยู่ในครอบครองของหน่วยงานรัฐให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก ประกอบกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมให้ระบบราชการมีความโปร่งใสให้ประชาชนได้ติดตามตรวจสอบและใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล เพื่อพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การจัดอันดับและให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านหลายดัชนีชี้วัด พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 ดัชนี Open Knowledge Foundation จัดอันดับประเทศที่มีการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐอย่างมีคุณภาพและครอบคลุมตามชุดข้อมูลสำคัญผ่านการจัดทำแบบสอบถามและให้คะแนน จาก 94 ประเทศทั่วโลก ประเทศไทยได้คะแนนร้อยละ 34 อยู่อันดับที่ 51 สอดคล้องกับดัชนี Open Data Barometer ในปีเดียวกัน ซึ่งประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลของรัฐบาลแต่ละประเทศ ประเทศไทยได้คะแนนเพียง 27.3 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 53 จาก 115 ประเทศที่ได้รับการประเมิน สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะชุดข้อมูลเปิดส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีค่าใช้จ่ายหรือมีการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน อีกทั้งไม่อยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผล (Machine-readable format) ฯลฯ ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินด้านคุณภาพของข้อมูล

ความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดทำข้อมูลเปิดภาครัฐถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารงานและให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เพื่อให้มีสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ในฐานะหน่วยงานกลางของระบบรัฐบาลดิจิทัล ที่มีการดำเนินงานที่ครอบคลุมการสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทะเบียนข้อมูลดิจิทัลภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนและในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ

ข้อมูลภาครัฐในประเทศไทยเปิดเผยผ่านเว็บไซต์ data.go.th เพื่อเป็นช่องทางเผยแพร่หลัก รวบรวม 15 หมวดหมู่ชุดข้อมูล ครอบคลุมประเด็นกฎหมาย ศาล และอาชญากรรม, การเมืองและการปกครอง, งบประมาณ และการใช้จ่ายของภาครัฐเท่านั้น ไม่ได้เผยแพร่ครบทั้ง 25 ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันตามที่คณะทำงานฯ ได้มีการกำหนดไว้และไม่ได้มีการแบ่งหมวดหมู่ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันไว้อย่างชัดเจน

4.5. ตัวอย่างการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันของสื่อมวลชน

หากข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 25 ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันตามที่คณะทำงานฯ กำหนดเพื่อเผยแพร่อย่างมีมาตรฐาน ในด้านหนึ่งจะสามารถส่งเสริมงานสืบสวนสอบสวนของสื่อมวลชนให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีสำนักข่าวอิศรานำเสนอประเด็น “การสอบสวนกรณีองค์การคลังสินค้า (อคส.) ทำสัญญาจัดซื้อลูกรังมือยางกับ บริษัท การ์เดียนโกลฟ์ส์ จำกัด มูลค่ากว่า 112,500 ล้านบาท” ที่มีการใช้ข้อมูลทั้งเอกสารสัญญาของโครงการ เอกสารแนบประกอบการทำสัญญาซื้อขายสินค้าในโครงการฯ รายชื่อผู้บริหารหน่วยงาน องค์การคลังสินค้าและความเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง ข้อมูลบริษัทเอกชนและรายนามผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวซึ่งรวมถึงข้อมูลพื้นฐานอย่างวันที่จัดตั้งบริษัท เป็นต้น หรือกรณี “‘ที่อยู่’ หุ่นส่วน-สนง. หจก

คู่เทียบ ซีอีโอ 1,191.9 ล.ปภ. แห่งเดียวกับ ‘ผู้ก่อตั้ง’ บ.อิทธิพร” สะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลเอกสารหุ้นส่วนบริษัท และสถานที่ตั้งมีความสำคัญ ทำให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างบริษัทต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในโครงการเดียวกันได้ว่าอาจมีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตหรือไม่ และกรณี การร่ำรวยผิดปกติของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมือง ที่มักพบว่าข้อมูลในบัญชีทรัพย์สิน มีความสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าทรัพย์สินที่มีระหว่างผู้ยื่นคู่สมรสหรือบุตร การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน จึงควรเปิดไว้แบบถาวรและให้สังคมสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

ในอีกด้านหนึ่งข้อมูลมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันของภาคประชาชน เพราะหากภาครัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลทั้ง 25 ชุดอย่างมีมาตรฐานพร้อมใช้งานย่อมจะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการทำงานเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบ ACT Ai ขององค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ได้นำชุดข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความ เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันและการจัดซื้อจัดจ้างมารวบรวมไว้ นำมาวิเคราะห์และประมวลผล พัฒนาปัญญา ประดิษฐ์ (AI) เพื่อตรวจจับการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน ซึ่งก็พบอุปสรรคมากมายจากการใช้ข้อมูลเปิด ภาครัฐที่อาจไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานของการเปิดเผยข้อมูล หรือเครื่องมืออย่าง They Work for Us ที่พัฒนา โดย Wevis ภาคีที่ทำงานกับข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อประชาชน (Civic Tech) นำข้อมูลประวัติของสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การลงมติและการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มานำเสนอ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกมากขึ้น และใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับ ประชาชนในการสืบค้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกตั้งครั้งถัดไป ซึ่งพบอุปสรรคในการเข้าถึง ข้อมูลอย่างมาก เนื่องจากข้อมูลที่เปิดเผยอยู่ในรูปแบบที่ไม่พร้อมใช้งาน กลายเป็นภาระของภาคประชาชนใน การนำข้อมูลมาปรับปรุงให้มีความพร้อมต่อการใช้งานและกลายเป็นค่าใช้จ่ายที่ภาคประชาชนต้องแบกรับเพื่อ การสร้างความโปร่งใส

จากการศึกษาชุดข้อมูล 25 ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันตามที่คณะทำงานฯ กำหนด พบว่าใน ประเทศไทย มีการเปิดเผยชุดข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้เกือบครบถ้วนทุกชุดข้อมูล แต่พบปัญหาในแง่ความละเอียด ของข้อมูล ความครบถ้วนของชุดข้อมูล และลักษณะของข้อมูลที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการค้นหาผ่านกูเกิ้ลเสิร์ชเอนจิน (Google Search Engine) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง วิธีการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลของประชาชนโดยทั่วไป โดยไม่ได้มีการติดต่อเพื่อสอบถามกับเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูล โดยมีรายละเอียดการเปิดเผยของแต่ละชุดข้อมูลดังนี้

Table 3 Details of the Openness of Anti-Corruption Dataset in Thailand
รายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานะการเปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
1. ข้อมูลผู้วิ่งเต้น (Lobby Registers)		ไม่มีพบบัญญัติในกฎหมายไทย
2. ข้อมูลนิติบุคคล (Company Registers)	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลนิติบุคคลได้ ผ่านเว็บไซต์ระบบ DBD DataWarehouse ในรูปแบบฐานข้อมูล ครอบคลุมรายละเอียดของ นิติบุคคล เช่น สถานะ ที่ตั้ง ประวัติการเปลี่ยนแปลงทุนจดทะเบียน รายชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม ข้อมูลทางการเงิน ผู้ใช้งานสามารถ

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานการณ์เปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
		บันทึกข้อมูลในรูปแบบ PDF และรูปภาพ JPG เท่านั้นไม่สามารถบันทึกข้อมูลในรูปแบบ CSV หรือ Machine Readable Format ได้ <u>อีกทั้งยังไม่มีกรเปิดเผยข้อมูลรายชื่อผู้ถือหุ้นและสัดส่วนการถือหุ้นซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทราบความเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมือง ผ่านธุรกิจต่าง ๆ หากต้องการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล</u>
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (Politically Exposed Persons : PEPs)		ไม่แหล่งรวบรวมข้อมูลที่เปิดเผยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ข้อมูลบางส่วนพบในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในหมวด
4. ข้อมูลผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficial Ownership)	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ถือหุ้นได้ผ่านเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์ฯ <u>เฉพาะข้อมูลผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ฯ</u> โดยมีรายละเอียดรายชื่อ จำนวนหุ้น และสัดส่วนร้อยละของการถือหุ้น สามารถคัดลอกข้อมูลในรูปแบบ Text แยกรายบริษัทได้ แต่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลในรูปแบบ File Machine Readable Format ข้อมูลผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์มีค่าใช้จ่ายในการคัดข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูลผ่านบริการของเอกชน
5. ข้อมูลคู่สัญญาของรัฐ (Government contractors)	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลคู่สัญญาของรัฐได้ผ่านเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง เป็นระบบที่ค้นหาได้ <u>เฉพาะผู้ประกอบการประเภทงานก่อสร้าง</u> ที่ระบุรายละเอียด ชื่อสถานประกอบการ ระดับชั้น วันที่ประกาศขึ้นทะเบียน สามารถคัดลอกข้อมูลในรูปแบบ Text แยกรายบริษัทได้ แต่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลในรูปแบบ File Machine Readable Format
6. ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐของ หน่วยงานต่าง ๆ (Public Officials Directories)	สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการแต่งตั้งข้าราชการการเมืองได้โดยมีแยกหมวดหมู่ข้อมูลไว้ ผ่านเว็บไซต์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ในรูปแบบ PDF ข้อมูลเจ้าหน้าที่รัฐ (ข้าราชการประจำ) ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้ง เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ในรูปแบบ PDF แยกเป็นแต่ละครั้งที่คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้ง <u>แต่ไม่มี</u> การจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อภาพรวมของทุกหน่วยงานเอาไว้
7. ข้อมูลผู้บริหารและ คณะกรรมการต่าง ๆ ของ รัฐ (Council / advisory board members)	สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี	ประชาชนสามารถค้นหาข้อมูลพบบางคณะกรรมการเท่านั้น ไม่พบช่องทางการเข้าถึงข้อมูลทั้งหมด โดยรายละเอียดข้อมูลที่พบคือ มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง คณะกรรมการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2554 โดยระบุเพียงแค่ชื่อคณะกรรมการ จำนวนคณะกรรมการแยกกระทรวง ระบุชื่อคณะกรรมการ และวันที่เริ่มต้นวาระ แต่ไม่ระบุรายชื่อบุคคลที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ
8. ข้อมูลมูลนิธิ (Charity registers) หรือองค์กร อื่น ๆ ที่มีความสนใจใน ประเด็นใดเป็นการ	สำนักงานปกรองและ ทะเบียน สำนักปลัด กรุงเทพมหานคร	เนื่องจากกรมการปกครองเป็นหน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนมูลนิธิ แต่เว็บไซต์ระบบสถิติทางการทะเบียนของกรมการปกครองไม่มีข้อมูลมูลนิธิปรากฏ

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานการณ์เปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
เฉพาะที่จดทะเบียนตาม กฎหมาย (Interests registers)	กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	ประชาชนสามารถค้นหาข้อมูลพบเฉพาะข้อมูลมูลนิธิ สมาคม ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร รายละเอียดของข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลนิติหรือสมาคม วัตถุประสงค์ เลขที่ทะเบียน สถานะการ ดำเนินการ รายชื่อกรรมการ ที่ตั้ง เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดค่อนข้าง ครบถ้วน สามารถคัดลอกข้อมูลในรูปแบบ Text แยกรายมูลนิธิ สมาคมได้ แต่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลในรูปแบบ File Machine Readable Format
9. ข้อมูลงบประมาณ ภาครัฐ (Government Budgeting)	สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลงบประมาณภาครัฐได้ในรูปแบบ เอกสาร PDF แยกรายกระทรวง ผ่านเว็บไซต์สำนักงบประมาณ แต่ไม่ เปิดเผยในรูปแบบ Machine Readable Format และไม่สามารถ ค้นหารายการรายได้ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการวิเคราะห์แผนการใช้ จ่ายงบประมาณและการป้องกันการทุจริต รวมถึงอาจไม่สามารถ ป้องกันความไม่มีประสิทธิภาพที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้จ่าย งบประมาณของรัฐ
10. ข้อมูลการใช้จ่าย ภาครัฐ (Government Spending)	กระทรวงการคลัง	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลรายได้และรายจ่ายรัฐบาล ในรูปแบบ Dashboard และข้อมูลการเบิกจ่ายแยกหน่วยงานได้ผ่านระบบ ข้อมูลเปิดเผยของกระทรวงการคลัง ในหัวข้อ ผลการเบิกจ่ายเงิน งบประมาณ และสามารถบันทึกข้อมูลได้ในรูปแบบ Machine Readable Format โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
11. ข้อมูลโครงการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement)	กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง	ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ผ่านระบบออนไลน์ ใน 2 ช่องทาง <u>ช่องทาง</u> <u>แรก</u> ผ่านระบบค้นหาข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (G- Procurement) แม้ว่าจะมีรายละเอียดค่อนข้างครบถ้วน แต่การ ค้นหาความยากเนื่องจากต้องทราบรายละเอียดเบื้องต้นเพื่อการ ค้นหาข้อมูล และผู้ใช้งานไม่สามารถบันทึกข้อมูลโครงการทั้งหมดเพื่อ ไปใช้งานต่อได้ <u>อีกช่องทางหนึ่ง</u> คือ ระบบภาษีไปไหน ซึ่งรายละเอียด ไม่ครบถ้วนเท่ากับระบบ G-Procurement แต่ผู้ใช้งานสามารถบันทึก ข้อมูลในรูปแบบ Machine Readable Format File และเชื่อมต่อ ผ่าน API แบบอัตโนมัติได้
12. ข้อมูลการร่วมทุน ระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership)	สำนักงานคณะกรรมการ นโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง	เข้าถึงข้อมูลได้ผ่านเว็บไซต์ สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย รัฐวิสาหกิจ แยกเป็นรายโครงการในรูปแบบ Text ประกอบด้วย รายละเอียดของโครงการ เช่น กระทรวงเจ้าสังกัด หน่วยงานเจ้าของ โครงการ เอกชนคู่สัญญา มูลค่าโครงการ รายละเอียดโครงการ <u>แต่ไม่</u> <u>เปิดเผยสัญญา</u>
13. ข้อมูลทางการเงินของ พรรคการเมือง (Political Financing)	คณะกรรมการ การเลือกตั้ง	เข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์คณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งออกเป็นข้อมูล ทางการเงินของพรรคการเมือง แยกรายปี ในรูปแบบ PDF แยกราย พรรคการเมือง และข้อมูลรายนามผู้บริจาคให้พรรคการเมือง แยกราย เดือน รายพรรคการเมือง ในรูปแบบ PDF ทำให้เป็นอุปสรรคต่อ การนำไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อ เนื่องจากต้องแปลงข้อมูล เพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานการณ์เปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
14. ข้อมูลการออก ใบอนุญาตต่าง ๆ (Licenses and permits)	สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ สำนักงานพัฒนา ดิจิทัล (องค์การมหาชน)	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อรับบริการภาครัฐและรับทราบ ขั้นตอนของบริการภาครัฐได้หลายช่องทางเช่น เว็บไซต์ info.go.th เว็บไซต์ bizportal.go.th หรือ แอปพลิเคชันทางรัฐ แต่ไม่ปรากฏ ข้อมูลด้านสถิติการขอใบอนุญาตต่าง ๆ ว่ามีการดำเนินการออก ใบอนุญาตใดบ้าง จำนวนกี่ใบอนุญาตต่อปีงบประมาณ และออกโดย หน่วยงานใด
15. ข้อมูลทุนการศึกษา (Grants and scholarships)	สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.)	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทุนการศึกษาเฉพาะของรัฐบาลได้ที่ www.ocsc.go.th/scholarship ในส่วนข้อมูลทุนสำหรับประชาชน ทั่วไปเป็นข้อมูลรายละเอียดของการขอรับทุนในปีงบประมาณปัจจุบัน ในรูปแบบ Text ไม่สามารถค้นหาข้อมูลย้อนหลังได้ ทำให้ไม่สามารถ ทราบได้ว่าผู้รับทุนที่ผ่านมาเป็นใครบ้าง ได้รับทุนจำนวนเท่าไร สำหรับข้อมูลทุนสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ มีการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียด ของการขอรับทุนในรูปแบบ Text และมีการประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ รับทุน แยกตามปีงบประมาณในรูปแบบ PDF โดยไม่ได้รับมูลค่า ทุนการศึกษาที่ได้รับ
16. ข้อมูลของหน่วยงาน ตรวจสอบ (Auditing datasets)	คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเรื่องกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด เข้าถึงได้ผ่านระบบค้นหาบนเว็บไซต์ของ ป.ป.ช. ใน รูปแบบ Text ระบุรายละเอียด เลขที่คดี วันที่มีมติ ผู้ถูกกล่าวหา ข้อ กล่าวหา ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. การดำเนินการ และผลการดำเนินการ ซึ่งถือว่าข้อมูลค่อนข้างครบถ้วน แต่ยังคง ปรับปรุงในเชิงการเผยแพร่ข้อมูลใน รูปแบบ Machine Readable Format เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้
	สำนักงานการตรวจเงิน แผ่นดิน	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผลการตรวจสอบที่สำคัญ ได้ ผ่านเว็บไซต์สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ในรูปแบบรายงาน การตรวจสอบ เผยแพร่แยกรายหัวข้อการตรวจสอบโดยมีระบบช่วย ในการค้นหาหัวข้อที่สนใจ ในแต่ละหัวข้อการตรวจสอบระบุ รายละเอียดและข้อเสนอแนะ ในรูปแบบ PDF
	ผู้ตรวจการแผ่นดิน	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลผลการตรวจสอบของผู้ตรวจการ แผ่นดิน ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานในหัวข้อ ผลงานที่น่าสนใจ มีข้อมูล ย้อนหลังเพียง 1 ปี อ้างอิงจากวันที่ที่ปรากฏในการเผยแพร่ข้อมูล รายละเอียดแต่ละหัวข้ออยู่ในรูปแบบ Text ในลักษณะการเล่าเรื่อง แต่ละกรณี ไม่ปรากฏรายละเอียดเชิงลึก และการใช้หัวข้อ “ผลงานที่ น่าสนใจ” ทำให้ไม่ทราบว่าข้อมูลที่ปรากฏเป็นข้อมูลทั้งหมดของแต่ละ ปีหรือไม่ และจะสามารถเข้าถึงผลการตรวจสอบของผู้ตรวจการ แผ่นดินทั้งหมดได้ผ่านช่องทางใด
17. ข้อมูลการบริจาคจาก ต่างประเทศ (International aid)	กรมความร่วมมือ ระหว่างประเทศ	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการบริจาคจากต่างประเทศ ข้อมูล การรับความช่วยเหลือของประเทศไทย ผ่านเว็บไซต์กรมความร่วมมือ ระหว่างประเทศ โดยปรากฏข้อมูลระบุจากปีงบประมาณ พ.ศ.2540 – 2563 ในรูปแบบ Text ระบุรายละเอียดภาพรวม และไฟล์ Xlsx แบบ Machine Readable ที่ระบุรายละเอียดเชิงลึก แยกเป็นรูปแบบ

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานการณ์เปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
		ของความร่วมมือ แยกหน่วยงานที่ได้รับความช่วยเหลือและงบประมาณที่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ยังไม่ปรากฏข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด
18. ข้อมูลการลงคะแนน ของสมาชิกวุฒิสภา (Voting Records)	สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านเว็บไซต์ของสภาผู้แทนราษฎร ในรูปแบบไฟล์ PDF แยกตามเรื่องที่มีการลงมติ โดยระบุชื่อ และผลการลงมติ <u>แต่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการลงคะแนนของสมาชิกวุฒิสภาแยกรายบุคคลได้ผ่านระบบออนไลน์</u>
19. ข้อมูลการประชุมของ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติ บัญญัติ (Meeting records)	สำนักงานเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี ในรูปแบบ TEXT และ PDF ได้ผ่านเว็บไซต์สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี เข้าถึงบันทึกการประชุมของ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ในรูปแบบ TEXT และ PDF ได้ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน <u>บันทึกการประชุมของคณะกรรมการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี ไม่พบแหล่งรวบรวมข้อมูล</u>
20. ข้อมูลการ เปลี่ยนแปลงของกฎหมาย กฎระเบียบ (Records of Changes in Regulations)	สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล กฎหมาย ร่างกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายได้ ผ่านระบบค้นหาของ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในรูปแบบ TEXT และ PDF
21. คำพิพากษาศาล (Court records)	ศาลชั้นต้น ศาลฎีกา	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลคดีความที่เกี่ยวกับการทุจริตและการคอร์รัปชัน ได้ผ่านระบบค้นหาข้อมูลของศาลชั้นต้นและศาลฎีกา แสดงรายละเอียด เลขที่คดี วันที่ตัดสิน ชื่อหา/ฐานความผิด รายละเอียดคำพิพากษาลงบ้อย <u>โดยไม่ระบุชื่อผู้กระทำความผิด ปัจจุบันระบุเพียงตัวย่อของชื่อ</u> ระบุชื่อองค์กร และสามารถบันทึกข้อมูลได้ในรูปแบบ PDF
22. ข้อมูลนโยบายหา เสียง (Campaign promises)	สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลนโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ปีพ.ศ. 2566 ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แยกรายพรรค โดยระบุชื่อนโยบาย วงเงินที่ต้องใช้ ที่มาของงบประมาณ ความคุ้มค่าและผลประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย ผลกระทบและความเสี่ยงในการดำเนินนโยบาย ได้รับความเห็นชอบจากสาขาหรือตัวแทนพรรคการเมืองแล้วในรูปแบบ PDF ที่มาจากการสแกนเอกสารกลับเข้าไปในระบบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่ควรจะเป็น
23. ข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน (Assets declarations)	คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผ่านระบบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แยกเป็นหมวดหมู่ตามตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน ระบุรายละเอียดข้อมูล ผู้ยื่น คู่สมรส บุตร และรายชื่อพ่อแม่-พี่น้องของผู้ยื่น รายละเอียดทรัพย์สิน หนี้สิน รายได้ และรายจ่าย มีการปิดบังข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล แต่เผยแพร่บนเว็บไซต์เพียง 180 วันแล้วนำออกจากเว็บไซต์ทั้งที่ควรเปิดเผยเพื่อเป็นข้อมูลสาธารณะ อีกทั้งเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบ PDF ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการประมวลผล และสร้างความ

ชุดข้อมูล	หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	สถานการณ์เปิดข้อมูลและรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลของ หน่วยงานเจ้าของข้อมูลในปัจจุบัน
		เชื่อมโยงกับชุดข้อมูลอื่น หากต้องการดูข้อมูลหลังจากนั้นต้องไปยื่นเอกสารคำขอ ณ สำนักงาน ป.ป.ช. และไม่สามารถคัดลอกสำเนาออกมาได้
24. ข้อมูลการครอบครองที่ดิน (Land Registers)	กรมที่ดิน	ประชาชนสามารถสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เพียงแค่รูปแปลงที่ดิน สถานที่ตั้ง ราคาประเมิน แต่ไม่ระบุชื่อผู้ครอบครอง ผ่านระบบ Landsmaps ของกรมที่ดิน หากต้องการทราบชื่อผู้ถือครองสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากข้อมูลการถือครองที่ดินในชุดข้อมูลบัญชีทรัพย์สิน แต่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ถือครองที่ไม่ได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินได้
25. ข้อมูลการชำระภาษีและด้านศุลกากร (Tax databases– Customs data)	กรมสรรพากร กรมศุลกากร คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	ไม่พบการเปิดเผยข้อมูลการชำระภาษีของนิติบุคคล พบข้อมูลการชำระภาษีเงินได้ของผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในหัวข้อข้อมูลการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา เปิดเผยในรูปแบบ PDF

ที่มา: ประมวลโดยผู้เขียน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ยกเว้นข้อมูลนโยบายหาเสียง ปรับปรุงข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2566)

จากตารางรายละเอียดการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทยพบว่า การเข้าถึงหรือค้นหาให้เจอแหล่งข้อมูลนั้นทำได้ค่อนข้างยาก จากการทดลองค้นหาผ่านเครื่องมือค้นหาอย่างกูเกิ้ล (Google) หลายชุดข้อมูลไม่ปรากฏในผลการค้นหา สาเหตุหนึ่งเพราะไม่ทราบชื่อทางการของชุดข้อมูล ไม่มีแหล่งรวบรวมที่ชัดเจน ชุดข้อมูลต่าง ๆ มีความกระจัดกระจายไปตามหน่วยงานเจ้าของข้อมูลซึ่งมีเป็นจำนวนมาก การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานมักเผยแพร่ตามแต่ละช่องทางเผยแพร่หรือเว็บไซต์ของหน่วยงานนั้น ๆ ทำให้ขาดความเชื่อมโยงกันระหว่างข้อมูลต่าง ๆ ไม่สามารถวิเคราะห์และประมวลผลความเกี่ยวข้องระหว่างชุดข้อมูลได้ บางชุดข้อมูลมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ทำให้ไม่มีความชัดเจนในการเป็นเจ้าของข้อมูลของหน่วยงาน บางชุดข้อมูลไม่มีการเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ บางชุดข้อมูลเปิดเผยแต่ไม่ได้มาตรฐาน ทั้งในแง่ของเวลา ความทันสมัยของข้อมูล รูปแบบของการเปิดข้อมูลซึ่งมักอยู่ในระบบฐานข้อมูลสำหรับการค้นหาแต่ไม่มีช่องทางให้สามารถบันทึกข้อมูลได้ ข้อมูลที่บันทึกได้มักอยู่ในรูปแบบไฟล์ PDF ทำให้มีอุปสรรคต่อการนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์และประมวลผลต่อ บางข้อมูลเปิดเผยเป็นการชั่วคราว และโดยส่วนใหญ่แล้วพบว่าแม้ข้อมูลจะมีการเปิดเผยแต่ก็มีรายละเอียดไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด การจะเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดอาจมีค่าใช้จ่ายรูปแบบของค่าธรรมเนียมดำเนินการ มิใช่ค่าเข้าถึงข้อมูล

5. อภิปรายผลและบทสรุป (Discussion and Conclusion)

จากการศึกษาทฤษฎีสาเหตุของการเกิดคอร์รัปชันและวิธีการแก้ปัญหา การกำหนดชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันในต่างประเทศ เปรียบเทียบกับการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันของภาครัฐไทย และตัวอย่างการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันของภาคีเครือข่าย รวมถึงได้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นต่อการพัฒนาข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสื่อมวลชนภาคประชาชน พบ ปัญหาด้านการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านกฎหมาย - กฎหมายเรื่องข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ระดับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศของหน่วยงาน มีความทับซ้อนในแง่ของอำนาจของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลในการตัดสินใจเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูล กฎหมายไม่มีบทลงโทษสำหรับการไม่เปิดเผยข้อมูล แต่มีบทลงโทษสำหรับข้อมูลที่ถูกเปิดเผยและสร้างความเสียหาย อีกทั้งกฎหมายยังไม่มีมาตรการชัดเจนทั้งในแง่ของการบังคับใช้และตีความกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูล ภาครัฐ เช่น ข้อมูล เนื้อหาใดบ้างที่ต้องเปิดเผย ขอบเขตในการเปิดเผยข้อมูล ประเภทของการเปิดเผย ระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น มีความกังวลจากผลกระทบของกฎหมายอื่น เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
- 2) ระดับนโยบาย - ผู้บริหารหน่วยงานขาดซึ่งวิสัยทัศน์และความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเปิดเผยข้อมูล ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูล และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทำให้เกิดความกังวลต่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคล อีกทั้งมีการใช้ดุลยพินิจค่อนข้างมากในการพิจารณาเปิดเผยข้อมูล ในทางปฏิบัติจึงไม่เกิดการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐอย่างแท้จริง อีกทั้งยังไม่มีช่องทางที่กว้างขวางครอบคลุมเพื่อให้ทราบความต้องการใช้งานข้อมูลจากผู้ใช้งาน
- 3) ระดับปฏิบัติ - เจ้าหน้าที่รัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปิดเผยข้อมูลรวมถึงลักษณะ รูปแบบ และวิธีการในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล มีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องดำเนินการ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการให้ความสำคัญเรื่องการเปิดเผยข้อมูล อีกทั้งยังมีข้อกังวลถึงความรับผิดชอบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูล
- 4) ปัญหาด้านข้อมูล - แม้จะมีการกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐจากหน่วยงานระดับนโยบายอย่างสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) แต่ในระดับปฏิบัติยังไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายได้ (จากสาเหตุในข้อที่ 3) ทำให้ข้อมูลเปิดภาครัฐที่ถูกเปิดเผยของหน่วยงานจำนวนมากไม่มีคุณภาพ เช่น ไม่มีโครงสร้างข้อมูลที่ชัดเจน ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนเปิดเผยในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถประมวลผลหรือนำไปใช้ได้ เป็นต้น รูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลมีความแตกต่างกันแม้ว่าจะเป็นข้อมูลในลักษณะเดียวกัน ไม่มีมาตรฐาน อีกทั้งข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานทำให้ในบางครั้งข้อมูลชุดเดียวกันแต่หน่วยงานมีข้อมูลไม่ตรงกัน บางครั้งยังส่งต่อข้อมูลในรูปแบบกระดาษ เช่น สำนักงบประมาณเผยแพร่เอกสารงบประมาณให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงบประมาณของรัฐสภาในรูปแบบเล่มกระดาษ เป็นต้น ข้อมูลเปิดภาครัฐบางส่วนยังเผยแพร่อย่างกระจัดกระจาย ขาดการประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ยาก และมีต้นทุนในการร้องขอข้อมูล มีระยะเวลารอคอยนานสำหรับการเข้าถึงข้อมูล

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อสร้างความโปร่งใส (Recommendation)

- 1) ด้านกฎหมาย - ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ยึดหลักเกณฑ์ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” การปิดบังข้อมูลภาครัฐที่เป็นความลับควรเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในการพิสูจน์ ลดปัญหาเรื่องความทับซ้อนของกฎหมายระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ลดดุลยพินิจในการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ กำหนดชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสและการต่อต้านคอร์รัปชัน และกำหนด

รายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูลให้มีความชัดเจน กำหนดบทลงโทษสำหรับหน่วยงานที่ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้ประชาชนทราบ คำนึงถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่เปิดเผยข้อมูล

- 2) ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ - สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ผ่านการอบรม คู่มือ และการประเมินผลให้ผู้บริหารหน่วยงานและระดับปฏิบัติทราบ ให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่เปิดเผยข้อมูล สร้างแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูล เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ภาคประชาชนที่มีความต้องการใช้ข้อมูลและมีความเชี่ยวชาญในด้านเทคนิค เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ แบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐโดยที่ภาครัฐเองไม่มีความจำเป็นต้องทำทุกอย่างด้วยตัวเอง
- 3) ด้านข้อมูล - บังคับใช้มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมดิจิทัล (สพธ.) ให้เป็นไปตามหลักการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในระดับสากล ที่มีการกำหนดรูปแบบการเปิดเผยข้อมูล โครงสร้างและวิธีการการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สร้างการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐแบบออนไลน์ให้ครอบคลุมทั้งระบบ และมีช่องทางหลักในการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนรับทราบเป็นแพลตฟอร์ม (Platform) กลาง เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบไฟล์ (File) และช่องทางเชื่อมต่ออัตโนมัติ (API) โดยไม่มีค่าใช้จ่ายและใช้งานได้อย่างอิสระ สำหรับชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสและการต่อต้านคอร์รัปชัน ควรจะมีการเปิดเผยให้ครบถ้วน มีคุณภาพ มีมาตรฐานให้เข้ากับบริบทสังคมไทย ตามที่คณะทำงานองค์การความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ที่ทำการศึกษาร่วมกับคณะทำงาน Open Data Charter กำหนด

บทสรุป (Conclusion)

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันด้วยกลไกทางสถาบันที่เคยดำเนินการในอดีต เช่น การออกกฎหมายตั้งหน่วยงานอิสระอาจไม่สามารถแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลเปิดภาครัฐ จึงกลายเป็นกลไกและเครื่องมือใหม่ในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน และส่งเสริมการทำงานของวงจรการต่อต้านคอร์รัปชัน (Anti-Corruption Cycle) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะหลักการสำคัญในการสร้างความโปร่งใส (Transparency) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) ของภาคีเครือข่ายและภาคประชาชน รวมถึงเพิ่มความรับผิดชอบ (Accountability) ของภาครัฐ มี “ข้อมูล” เป็นตัวเชื่อมโยง และอาจเป็นตัวช่วยที่สำคัญในการยกระดับคะแนน CPI หรือดัชนีการประเมินด้านความโปร่งใสอื่น ๆ ให้สูงขึ้น

หลักการสำคัญของข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ “โปร่งใสเป็นค่าตั้งต้น” และควรดำเนินการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะข้อมูลเปิดภาครัฐจะมีส่วนช่วยในการป้องกัน ตรวจสอบ สืบสวน ดำเนินคดีและลดปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่านการเปิดเผยชุดข้อมูลให้ครบทั้ง 25 ชุดข้อมูล

จากการประเมินสถานะการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐของประเทศไทยในภาพรวมแม้ว่าจะมีแนวโน้มและทิศทางที่ดีขึ้นผ่านการประกาศนโยบายของรัฐบาล การออกกฎหมาย รวมไปถึงการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงและการกำหนดวิธีการดำเนินการอย่างชัดเจน อีกทั้งหลายหน่วยงานก็เริ่มให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลมากยิ่งขึ้นผ่านการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด แต่เมื่อวิเคราะห์ลงไปรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐยังพบปัญหาทั้งในแง่ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่มีความล้าสมัย ไม่เป็นไปตามหลักการ “โปร่งใสเป็นค่าตั้งต้น” การไม่กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงาน อีกทั้งยังมีปัญหาในแง่ของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและระดับปฏิบัติที่บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของ

การเปิดเผยข้อมูล ในด้านของข้อมูลทั้ง 25 ชุดข้อมูลเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันก็ยังพบปัญหา ทั้งในแง่ความ กระจัดกระจาย รูปแบบและคุณภาพของข้อมูล อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายที่ภาคประชาชนต้องแบกรับในการเข้าถึงข้อมูล ที่มีคุณภาพและพร้อมใช้งาน สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในฐานะผู้ใช้งานข้อมูล

การแก้ไขปัญหาทั้งในด้านกฎหมาย การสร้างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรภาครัฐ การพัฒนาการเปิดเผย ข้อมูลภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การกำหนดรายละเอียดชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันใน ประเทศไทยและการพัฒนาชุดข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันให้เป็นข้อมูลที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคี เครือข่ายได้มีส่วนช่วยและมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมทำงานด้านการต่อต้านคอร์รัปชันกับ ภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐภัทร เนียวกุล. (2562). ACT Ai ใช้เครื่องมือ สู้คนโกง. *แนวหน้า*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก <https://www.naewna.com/anticorruption/columnist/45454>
- _____. (2563). ภาครัฐสอบตก ความโปร่งใส. *แนวหน้า*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก <https://www.naewna.com/anticorruption/columnist/45454>
- ต่อภัสสร ยมนาค และคณะ. (2563). *การตลาดเชิงประยุกต์สำหรับกระตุนและจำแนก กลุ่มประชาชนที่มีความ ตระหนักรู้เกี่ยวกับการต่อต้านคอร์รัปชัน*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- ธานี ชัยวัฒน์. (2562). *เมื่อกฎหมายขายได้ ตลาดแข่งขันของการคอร์รัปชันในสังคมไทย*. ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565 จาก www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_1Sep2019.html
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2537). *คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย*. ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์ การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ
- เวทีระดมความร่วมมือแผนปฏิบัติการธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). *ไปต่อ..หรือพอแค่นี้* กับงาน เปิดเผยข้อมูล และการจับตาการจัดซื้อจัดจ้าง. [สื่อวิทัศน์]. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565 จาก <https://www.facebook.com/goodsocietythailand/videos/653929759313661>
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน
- สำนักข่าวอิศรา. (2563). ‘ที่อยู่’ หุ่นส่วน-สนง. หจก.คู่เทียบ ซื้อมรด 1,191.9 ล.ปภ. แท่งเดียวกับ ‘ผู้ก่อตั้ง’ บ.อิทธิพร. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2565 จาก <https://isranews.org/article/isranews-scoop/91804-ittipon.html>
- สำนักข่าวอิศรา. (2564). *สรุปผลสอบคดีละเมิดถุงมือยาง โดนชี้ 7 ราย ‘สุชาติ-รุ่งโรจน์-เกียรติขจร-มูรธาธร-จนท. อีก 3’*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2565 จาก <https://isranews.org/article/isranews-news/102835-investigative063-9.html>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*.
- Council of Europe. (2018). *Governance Committee: Transparency and open government Report. 2018*. Congress of Local and Regional Authorities Council of Europe. Retrieved on 22 March 2022 from <https://rm.coe.int/transparency-and-open-government-governance-committee-rapporteur-andre/16808d341c>

- Klitgaard, R. (1998). *International Cooperation against Corruption*. Finance & Development, 35. Retrieved on 22 March 2022 from <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/fandd/1998/03/pdf/klitgaar.pdf>
- Johnson, S. (2018). *Corruption is costing the global economy \$3.6 trillion dollars every year*. World Economic Forum. Retrieved on 22 March 2022 from <https://www.weforum.org/agenda/2018/12/the-global-economy-loses-3-6-trillion-to-corruption-each-year-says-u-n>
- Kergueno, R., and Vrushi, J. (2020). *Debugging Democracy: open data for political integrity in Europe*. Transparency International. สืบค้นจาก https://images.transparencycdn.org/images/2020_Report_DebuggingDemocracy_English.pdf
- Michael C. Jensen, and William H. Meckling. (1976). *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure*, Journal of Financial Economics. Volume 3, Issue 4, 1976. Pages 305-360. Retrieved on 22 April 2023 from [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X).
- OECD. (2017). *Compendium of good practices on the use of open data for Anti-corruption: Towards data-driven public sector integrity and civic auditing*. OECD Retrieved on 30 March 2022 from <https://www.oecd.org/gov/digital-government/g20-oecd-compendim.pdf>
- _____. (2021). *Anti-Corruption*. Retrieved on 30 March 2022 from <https://www.oecd.org/g20/topics/anti-corruption/>
- Open Data Charter. (2016). *Open Up Guide: Using Open Data to Combat Corruption*. Retrieved on 18 November 2022 from <https://open-data-charter.gitbook.io/open-up-guide-using-open-data-to-combat-corruption/summary>
- Texeira, G., and Ferreira da Cunha, A. (2015). *Public Governance and Political Corruption: A Framework for Anticorruption Policy*, "OBEGEF Working Papers 035, OBEGEF - Observatório de Economia e Gestão de Fraude; OBEGEF Working Papers on Fraud and Corruption. Retrieved on 25 March 2022 from <https://www.gestaodefraude.eu/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/wp035.pdf>
- Transparency International. (2017). *Methodology and Analytical Framework G-20 Anti-Corruption Open Data Principles Assessment* Retrieved on 25 March 2022 from https://images.transparencycdn.org/images/2017_G20OpenDataMethodologyFramework_EN.pdf
- _____. (2020). *How do you define corruption?*. Retrieved on 25 March 2022 from <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define>
- _____. (2021). *Corruption Perception Index 2021*. Retrieved on 25 March 2022 from <https://www.transparency.org/cpi2021#results>
- Vrushi, J., and Hodess, R. (2016). *Connecting the dots: Building the case for open data to fight corruption*. Transparency International. Retrieved on 25 March 2022 from https://images.transparencycdn.org/images/2017_OpenDataConnectingDots_EN.pdf